VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Lausunto

8.11.2021

VN/28156/2021
VN/28156/2021-VNK-1

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Lausunto valtioneuvoston puolustusselonteosta eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt valtioneuvoston kanslialta asiantuntijalausuntoa koskien valtioneuvoston puolustusselontekoa. Lausuntopyynnön teemana on kokonaisturvallisuuden konsepti ja yhteiskunnan kriisinsietokyky, turvallisuusviranomaisyhteistyön rajapinnat ja kehitystarpeet, valmiuslain ja muun lainsäädännön tarkastelu sekä virka-apu.

Näihin kokonaisuuksiin liittyen valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvat esimerkiksi valtioneuvoston viestintä ja valtionhallinnon viestinnän yhteensovittaminen, valtioneuvoston yhteinen tilannekuva, varautuminen ja turvallisuus sekä häiriötilanteiden hallinnan yleinen yhteensovittaminen.

Valtioneuvoston tilannekeskus seuraa yhteiskunnan turvallisuuden tilannetta ja yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvia uhkia kokonaisturvallisuuden viitekehyksen mukaisesti. Yhteiskunnan turvallisuustilanteen laaja-alainen seuranta tukee valtioneuvoston päätöksentekoa. Johtaminen ja tehokas yhteistoiminta valtioneuvostossa vaatii tuekseen myös ajantasaisen tilanneymmärryksen sekä kattavasti tietoa ilmiöiden taustoista. Valtioneuvoston kanslian koordinoimalla valtioneuvoston yhteisellä selvitys- ja tutkimustoiminnalla (VN TEAS) tuotetaan tietoa päätöksenteon, tiedolla johtamisen ja toimintakäytäntöjen tueksi. Vuoden 2021 valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelman teemakokonaisuus ”Turvallinen oikeusvaltio Suomi, sen kehittäminen ja puolustuspolitiikka” tuottaa osaltaan puolustuspoliittista päätöksentekoa tukevaa tietopohjaa.

Turvallisuusympäristön epävakaus ja laaja-alaisen vaikuttamisen eri keinojen yleistyminen asettavat uusia vaatimuksia myös Suomen puolustuskyvylle. Laaja-alaisen vaikuttamisen keinoihin vastaaminen edellyttää myös kokonaisturvallisuusmallin kehittämistä. Puolustusselonteossa painotetaankin viranomaisten välisen yhteistyön kehittämistä kyberpuolustuksen, strategisen viestinnän ja informaatiopuolustuksen alalla. Valtionjohdon ja viranomaisten yhteinen tilanneymmärrys ja johtamiskyky ovat keskeisessä asemassa myös laaja-alaisessa sotilaallisessa kriisissä.

Myös pandemian ajalta saadut kokemukset ovat osoittaneet tarpeen kehittää valtionhallinnon eri osien toiminnan yhteensovittamista, häiriötilanteiden hallinnan mallia ja valtionhallinnon kriisiviestintää.

Syksyllä 2021 käynnistyneet kriisijohtamisen valmiuksien (VN/21222/2021) ja valtionhallinnon kriisiviestinnän kehittämishankkeet (VN/16900/2021) ovat osa tätä kehitystyötä. Koko yhteiskunnan mittakaavassa kokonaisturvallisuuden mallia kehitetään osana Turvallisuuskomitean ohjauksessa käynnistynyttä yhteiskunnan turvallisuusstrategian päivitystyötä.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Valtioneuvoston kanslia				
PL 23 00023 Valtioneuvosto	Snellmaninkatu 1 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1602 2165 +358 9 1602 2165	kirjaamo.vnk@gov.fi

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti puolustuskyky on yksi yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista. Puolustusministeriön hallinnonalaan kuuluva kokonaismaanpuolustus on osa puolustuskykyä ja kokonaisturvallisuutta. Kokonaisturvallisuuden mallin mukaisesti yhteiskunnan elintärkeät toiminnot turvataan laaja-alaisella yhteistyöllä, joka kattaa eri viranomaiset, sekä paikallisen että alueellisen tason ja tarvittavat muut yhteiskunnalliset toimijat, kuten vapaaehtoisjärjestöt.

Turvallisuusviranomaisten rajapinnoissa tapahtuva yhteistyö kuuluu osaltaan myös kokonaisturvallisuuden malliin. Toimivaltainen viranomainen johtaa toimintaa ja tarvittaessa vastaa myös yhteistyön järjestelyistä. Valtioneuvoston tasalla yhteistyöstä vastaa se ministeriö, jonka toimialaan asia pääosaltaan kuuluu. Tarvittaessa valtioneuvosto ratkaisee pääministerin esityksestä erimielisyyden siitä, minkä ministeriön käsiteltäväksi jokin asia kuuluu. Valtioneuvosto voi myös päättää, minkä ministeriön on käsiteltävä sellainen laajakantoinen tai periaatteellisesti tärkeä asia, joka koskee useamman kuin yhden ministeriön toimialaa.

Valtioneuvostossa eri ministeriöiden rajapinnoissa tapahtuvaa yhteistyötä ylläpidetään ja kehitetään jatkuvasti valtioneuvoston yhteisen varautumisen piirissä. Ministeriöiden valmiuspäälliköt ja valmiussihteerit muodostavat tässä kokonaisuudessa keskeisen verkoston, jonka kautta tietoa aktiivisesti ja ennakoiden välitetään eri hallinnonalojen välillä. Tämän yhteistyön edellytyksiä pyritään valtioneuvoston kanslian osalta kehittämään myös osana valtioneuvoston kriisijohtamisen valmiuksien kehittämisen hanketta. Yhteinen varautuminen luo osaltaan myös uskottavan perustan yhteiskunnan toiminnalle erilaisissa kriiseissä ja on osa sotilaallisen voiman käyttöä ennaltaehkäisevää pidäkevaikutusta.

Puolustuskyvyn ylläpito vaatii pitkäjänteistä työtä, jota koko yhteiskunta tukee. Kokonaisturvallisuus on perustaltaan yhteistoimintamalli, jossa eri elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi tehtävät toimet tukevat toisiaan osana kokonaisuutta. Myös yhteiskunnan kriisinsietokyky rakentuu tämän kokonaisuuden varaan. Valtioneuvoston kanslian näkökulmasta selonteko tuo kattavasti esille myös kokonaisturvallisuuden viitekehyksen puolustuskyvyn ylläpidossa.

Johtava Asiantuntija Sampo Kemppainen

Jakelu Puolustusvaliokunta